

ПРАКТИЧНА ЛЕКЦИЈА

# Përemrat në gjuhën shqipe

Kategoriја на лекцијата: Mësimе të gjuhës shqipe

Llojet e përemrave dhe trajtat e shkurtra që shoqërojnë foljen.

## Përemrat në gjuhën shqipe

**Përemri** zëvendëson emrin ose e shoqëron atë, duke shmangur përsëritjen dhe duke lidhur fjalitë me njëra-tjetrën: *Arta erdhi. Ajo solli edhe librat.*

### Shtatë llojet

| Lloji        | Format                                                     | Shembull                                |
|--------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
| Vetorë       | unë, ti, ai, ajo, ne, ju, ata, ato                         | <b>Ne</b> po mësojmë shqip.             |
| Dëftorë      | ky, kjo, këta, këto, ai, ajo, ata, ato, i tillë            | <b>Kjo</b> detyrë është e lehtë.        |
| Pronorë      | im, yt, i tij, i saj, ynë, juaj, i tyre                    | Shtëpia <b>jonë</b> është pranë parkut. |
| Pyetës       | kush, cili, ç', çfarë, sa, i sati                          | <b>Kush</b> e hapi dritaren?            |
| Lidhorë      | që, i cili, e cila, të cilët, të cilat                     | Libri <b>që</b> lexova ishte i bukur.   |
| Të pacaktuar | dikush, disa, ndonjë, çdo, askush, asgjë, gjithçka, tjetër | <b>Askush</b> nuk u përgjigj.           |
| Vetvetorë    | vetja, vetvetja                                            | E pyeta <b>veten</b> pse ndodhi kjo.    |

### Lakimi i përemrave vetorë

| Rasa      | unë         | ti          | ai         | ajo        | ne          | ju          | ata / ato   |
|-----------|-------------|-------------|------------|------------|-------------|-------------|-------------|
| Emërore   | unë         | ti          | ai         | ajo        | ne          | ju          | ata / ato   |
| Gjinore   | i imi       | i yti       | i tij      | i saj      | i ynë       | i juaj      | i tyre      |
| Dhanore   | mua         | ty          | atij       | asaj       | neve        | juve        | atyre       |
| Kallëzore | mua         | ty          | atë        | atë        | ne          | ju          | ata / ato   |
| Rrjedhore | (prej) meje | (prej) teje | (prej) tij | (prej) saj | (prej) nesh | (prej) jush | (prej) tyre |

### Trajtat e shkurtra

Trajtat e shkurtra janë forma të pathekshme që zëvendësojnë kundrinorin dhe qëndrojnë **gjithmonë para foljes** (përveç urdhërores pohore, ku ngjiten pas saj: *më jep!, jepma!*).

| Veta      | Kundrinor i drejtë | Kundrinor i zhdrejtë | Shembull                                         |
|-----------|--------------------|----------------------|--------------------------------------------------|
| unë       | më                 | më                   | <b>Më</b> ndihmove shumë.                        |
| ti        | të                 | të                   | <b>Të</b> pashë dje.                             |
| ai / ajo  | e                  | i                    | <b>E</b> lexova librin. <b>I</b> thashë Artës.   |
| ne        | na                 | na                   | <b>Na</b> pritën në stacion.                     |
| ju        | ju                 | ju                   | <b>Ju</b> falënderoj.                            |
| ata / ato | i                  | u                    | <b>I</b> bleva librat. <b>U</b> thashë të vinin. |

## Trajtat e bashkuara

Kur në fjali ka njëkohësisht kundrinor të drejtë dhe të zhdrejtë, dy trajtat bashkohen në një formë të vetme:

| Kombinimi | Forma e bashkuar | Shembull                       |
|-----------|------------------|--------------------------------|
| më + e    | <b>ma</b>        | <b>Ma</b> dha librin.          |
| të + e    | <b>ta</b>        | Do <b>ta</b> them të vërtetën. |
| i + e     | <b>ia</b>        | <b>Ia</b> dhashë Artës.        |
| na + e    | <b>na e</b>      | <b>Na e</b> shpjegoi mësimin.  |
| u + i     | <b>ua</b>        | <b>Ua</b> tregova fotografitë. |

## Nga letërsia shqipe

Te *Fjalët e qiririt*, Naim Frashëri përdor një trajtë të bashkuar në vargun e katërt:

«që t'u ap pakëzë dritë, / natënë **t'ua** bënj ditë.»

**t'ua** është bashkimi i pjesëzës të me trajtën *ua* (u + e): «t'ua bëj atyre atë». Në një varg të vetëm poeti shpreh njëkohësisht kujt i drejtohet veprimi dhe mbi çfarë bie ai — një ekonomi që e lejon vetëm sistemi i trajtave të shkurtra.

## Gabimet e zakonshme

| Gabim                         | Saktë                   | Pse                                   |
|-------------------------------|-------------------------|---------------------------------------|
| <i>Pashë të dje.</i>          | <b>Të pashë dje.</b>    | trajta e shkurtër qëndron para foljes |
| <i>I lexova librin.</i>       | <b>E lexova librin.</b> | e = kundrinor i drejtë njëjës         |
| <i>E thashë Artës.</i>        | <b>I thashë Artës.</b>  | i = kundrinor i zhdrejtë njëjës       |
| <i>Ma dha mua librin mua.</i> | <b>Ma dha librin.</b>   | trajta e bashkuar nuk përsëritet      |
| <i>Librin lexova.</i>         | <b>Librin e lexova.</b> | kundrinori i parvendosur rimerret     |

## Provo vetë

- Librin \_\_\_ lexova dje. (e)

2. Artës \_\_\_ dhashë çelësat. (i)
3. Fotografitë \_\_\_ tregova shokëve. (ua)
4. \_\_\_ falënderoj për ndihmën. (ju)
5. \_\_\_ pyeta veten pse ndodhi. (E)

## Burime dhe referenca

- Naim Frashëri, *Fjalët e qiririt*, 1890.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE